

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

14. prosince 2023*ⁱ

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 – Účinky konstatování zneužívající povahy ujednání – Smlouva o hypotečním úvěru indexovaném na cizí měnu obsahující zneužívající ujednání týkající se směnného kurzu – Neplatnost této smlouvy – Nároky na vrácení – Promlčecí lhůta“

Ve věci C-28/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko) ze dne 19. listopadu 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 12. ledna 2022, v řízení

TL,

WE

proti

Insolvenčnímu správci Getin Noble Bank S.A., dříve Getin Noble Bank S.A.,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení: O. Spineanu-Matei, předsedkyně senátu, S. Rodin (zpravodaj) a L. S. Rossi, soudci,

generální advokát: A. M. Collins,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za WE a TL: M. Woźniak, radca prawny,
- za insolvenčního správce Getin Noble Bank S.A., dříve Getin Noble Bank S.A.: původně Ł. Hejmej, M. Przygodzka a A. Szcześniak, adwokaci, poté M. Pugowski, aplikant radcowski, a J. Szewczak a Ł. Żak, adwokaci,

* Jednací jazyk: polština.

- za polskou vládu: B. Majczyna a S. Żyrek, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi: N. Ruiz García a A. Szmytkowska, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi TL a WE na straně jedné a insolvenčním správcem Getin Noble Bank S.A., dříve Getin Noble Bank S.A., na straně druhé ve věci vrácení částek uhrazených posledně uvedené společnosti na základě smlouvy o hypotečním úvěru, která byla zrušena z důvodu, že obsahovala zneužívající ujednání.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V desátém bodě odůvodnění směrnice 93/13 se uvádí:
„vzhledem k tomu, že účinnější ochrany spotřebitele lze dosáhnout přijetím jednotných právních předpisů v oblasti zneužívajících ujednání; [...]“
- 4 Článek 6 odst. 1 této směrnice zní takto:
„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“
- 5 Článek 7 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:
„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Polské právo

- 6 Článek 117 občanského zákoníku (ustawa – Kodeks cywilny), ze dne 23. dubna 1964 (Dz. U. z roku 1964, částka 16, č. 93), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „občanský zákoník“), stanoví:

„§ 1. Až na zákonem stanovené výjimky se majetkové nároky promlčují.

§ 2. Po uplynutí promlčecí lhůty se osoba, vůči níž je nárok uplatněn, může vyhnout uspokojení nároku, ledaže se vzdá uplatnění námitky promlčení. Vzdání se námitky promlčení před uplynutím lhůty je však neplatné.

§ 2¹. Po uplynutí promlčecí lhůty nelze nárok vůči spotřebiteli uplatnit.“

- 7 Článek 117¹ tohoto zákoníku stanoví:

„§ 1. Ve výjimečných případech může soud po zvážení zájmů stran nepřihlédnout k uplynutí promlčecí lhůty u nároku vůči spotřebiteli, vyžaduje-li to spravedlnost.

§ 2. Při výkonu pravomoci uvedené v § 1 by měl soud zohlednit zejména:

1) délku promlčecí lhůty;

2) délku doby od uplynutí promlčecí lhůty do okamžiku uplatnění nároku;

3) povahu okolností, které způsobily, že oprávněná osoba nárok neuplatnila, včetně vlivu chování povinné osoby na prodloužení oprávněného s uplatněním nároku.“

- 8 Článek 118 uvedeného zákoníku, ve znění účinném do 8. července 2018, zněl takto:

„Nestanoví-li zvláštní ustanovení jinak, činí promlčecí lhůta deset let a v případě nároků na pravidelná plnění a nároků souvisejících s výkonem podnikatelské činnosti tři roky.“

- 9 Článek 118 téhož zákoníku, ve znění účinném od 8. července 2018, stanoví:

„Nestanoví-li zvláštní ustanovení jinak, činí promlčecí lhůta šest let a v případě nároků na pravidelná plnění a nároků souvisejících s výkonem podnikatelské činnosti tři roky. Konec promlčecí lhůty však připadá na poslední den kalendářního roku, ledaže je promlčecí lhůta kratší než dva roky.“

- 10 Článek 120 § 1 občanského zákoníku stanoví:

„Promlčecí lhůta začíná běžet ode dne, kdy se nárok stal vymahatelný. Závisí-li vymahatelnost nároku na určitém jednání oprávněné osoby, začíná lhůta běžet ode dne, kdy by se nárok stal vymahatelný, kdyby oprávněná osoba jednala co nejdříve.“

- 11 Článek 355 tohoto zákoníku zní:

„§ 1. Dlužník je povinen vynaložit péči, která je obecně vyžadována ve vztazích daného typu (náležitá péče).

§ 2. Náležitá péče dlužníka v souvislosti s jeho podnikatelskou činností se určuje s ohledem na odbornou povahu této činnosti.“

12 Článek 385¹ uvedeného zákoníku stanoví:

„§ 1. Ujednání smlouvy uzavřené se spotřebitelem, která nebyla individuálně sjednána, nejsou pro spotřebitele závazná, pokud upravují jeho práva a povinnosti v rozporu s dobrými mravy a hrubě poškozují jeho zájmy (zakázaná smluvní ujednání). To neplatí pro ujednání, která vymezují hlavní plnění stran, včetně ceny nebo odměny, pokud jsou formulována jednoznačně.

§ 2. Pokud smluvní ujednání podle § 1 spotřebitele nezavazuje, jsou strany vázány smlouvou ve zbývajícím rozsahu.

§ 3. Smluvní ujednání nejsou individuálně sjednána, pokud na jejich obsah neměl spotřebitel skutečný vliv. Jedná se zejména o smluvní ujednání převzatá ze vzorové smlouvy navržené spotřebiteli protistranou.

§ 4. Důkazní břemeno, že ujednání bylo individuálně sjednáno, nese osoba, která se ho dovolává.“

13 Článek 405 téhož zákoníku stanoví:

„Každý, kdo bez právního důvodu získal majetkový prospěch na úkor jiné osoby, je povinen vydat tento prospěch *in natura*, a není-li to možné, poskytnout náhradu odpovídající hodnotě tohoto prospěchu.“

14 Článek 410 občanského zákoníku zní:

„§ 1. Ustanovení předchozích článků se použijí zejména na bezdůvodné plnění.

§ 2. K bezdůvodnému plnění dochází tehdy, jestliže osoba, která plnění poskytla, vůbec nebyla povinna jej poskytnout nebo nebyla povinna jej poskytnout osobě, které poskytnuto bylo, nebo jestliže odpadl důvod plnění nebo jestliže nebylo dosaženo cíle plnění nebo jestliže bylo právní jednání vyžadující poskytnutí plnění neplatné a po poskytnutí plnění se nestalo platným.“

15 Článek 455 tohoto zákoníku zní:

„Není-li lhůta pro poskytnutí plnění stanovena nebo nevyplývá-li z povahy závazku, musí být plnění poskytnuto ihned po výzvě dlužníka k plnění.“

16 Článek 481 § 1 uvedeného zákoníku stanoví:

„Je-li dlužník v prodlení s plněním peněžitého plnění, může věřitel požadovat úroky za dobu prodlení, i když mu nevznikla žádná škoda a i když je prodlení důsledkem okolností, za které dlužník neodpovídá.“

17 Článek 496 téhož zákoníku stanoví:

„Mají-li si strany v důsledku odstoupení od smlouvy vrátit vzájemné plnění, má každá z nich zadržovací právo, dokud druhá strana nenabídne vrácení přijatého plnění nebo nezajistí nárok na jeho vrácení.“

18 Článek 497 občanského zákoníku zní následovně:

„Ustanovení předchozího článku se použije obdobně v případě ukončení nebo neplatnosti vzájemné dohody.“

19 Článek 5 odst. 1, 3 a 4 zákona, kterým se mění zákon – občanský zákoník a některé další zákony (ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw) ze dne 13. dubna 2018 (Dz. U. z roku 2018, č. 1104), stanoví:

„1. Ustanovení [občanského zákoníku] ve znění tohoto zákona se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona použijí na nároky, které vznikly před nabytím účinnosti tohoto zákona a k tomuto dni ještě nejsou promlčeny.

[...]

3. Ustanovení [občanského zákoníku] v dosavadním znění se použijí na nároky spotřebitelů, které vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a které k tomuto dni ještě nejsou promlčeny, jejichž promlčecí lhůty jsou uvedeny v článku 118 a čl. 125 odst. 1 [občanského zákoníku].

4. Nároky promlčené vůči spotřebiteli, u nichž nebyla ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona vznesena žádná námitka promlčení, podléhají od tohoto data účinkům promlčení stanoveným [občanským zákoníkem], ve znění tohoto zákona.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

20 Dne 7. září 2007 uzavřeli TL a WE s bankou, jejíž právní nástupkyní je Getin Noble Bank, smlouvu o hypotečním úvěru denominovaném v polských zlotých a indexovaném na švýcarský frank (dále jen „smlouva o úvěru“).

21 Podle této smlouvy se částka úvěru čerpaná v polských zlotých přepočítala na částku vyjádřenou ve švýcarských francích. Pro účely přepočtu použila banka nákupní kurz poslední uvedené měny stanovený ve svém kurzovním lístku (dále jen „přepočítací klauzule“). TL a WE byli povinni platit měsíční splátky v polských zlotých ve výši odpovídající měsíční splátce vyjádřené ve švýcarských francích.

22 Dne 27. července 2017 podali TL a WE u Getin Noble Bank stížnost, v níž tvrdili, že přepočítací klauzule jsou zneužívající, a požadovali, aby jim tato banka vrátila měsíční splátky, které jí na základě těchto klauzulí uhradili.

23 Dne 28. září 2017 podali TL a WE žalobu, v níž tvrdili, že přepočítací klauzule jsou protiprávní a úvěrová smlouva je neplatná. V průběhu řízení soud, jemuž byla věc předložena, informoval TL a WE, že v případě, že by tyto klauzule byly prohlášeny za protiprávní, bude tato smlouva prohlášena za neplatnou. Žalobci v původním řízení byli rovněž informováni o tom, že v takovém případě budou muset splatit jistinu úvěru neprodleně poté, co k tomu budou bankou vyzváni, a že tato banka po nich může požadovat zaplacení vyšších částek. Na jednání konaném dne 12. listopadu 2021 potvrdili TL a WE svou vůli uvedené klauzule nenahradit a uvedenou smlouvu neponechat v platnosti.

- 24 Mezitímním rozsudkem ze dne 19. listopadu 2021, který není konečný, byla smlouva o úvěru prohlášena za neplatnou.
- 25 Dne 9. července 2021 obdrželi TL a WE od Getin Noble Bank prohlášení, že tato banka využívá svého práva zadržet jakékoli plnění ve prospěch TL a WE, dokud TL a WE nenabídnou vrácení protiplnění za toto plnění, konkrétně částku úvěru, kterou jim banka poskytla na základě úvěrové smlouvy, nebo dokud nezajistí nárok na vrácení této částky.
- 26 Getin Noble Bank vznesla námitku zadržení, již odvozuje od nároku na vrácení, který jí svědčí vůči žalobcům v původním řízení, pokud jde o finanční prostředky, které jim byly vyplaceny v souvislosti s plněním úvěrové smlouvy. Možnost vnést tuto námitku však závisí na otázce, zda je tento nárok promlčen.
- 27 TL a WE tvrdí, že promlčecí lhůta u nároků Getin Noble Bank začala běžet dnem, kdy tato společnost obdržela stížnost uvedenou v bodě 22 tohoto rozsudku, nebo dnem, kdy jí byla doručena žaloba uvedená v bodě 23 tohoto rozsudku. Podle žalobců v původním řízení byly tyto nároky promlčeny v roce 2020, a to protože k těmto dvěma událostem došlo v roce 2017.
- 28 Getin Noble Bank tvrdí, že promlčecí lhůta u jejích nároků dosud nezačala běžet. Podle této banky tato lhůta běží ode dne, kdy soud vydá konečné rozhodnutí ve sporu týkajícím se účinnosti přepočítacích klauzulí a platnosti úvěrové smlouvy.
- 29 Krajský soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko), který je předkládajícím soudem, informoval Soudní dvůr o tom, že podle usnesení Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy, Polsko) ze dne 7. května 2021 je zaprvé zneužívající ujednání od počátku ze zákona neúčinné a zadruhé se spotřebitel může v přiměřené lhůtě rozhodnout, zda s tímto ujednáním souhlasí, a to jak v rámci soudního řízení, tak mimosoudně, za předpokladu, že byl plně informován o právních důsledcích, které mohou vyplývat z definitivní neúčinnosti uvedeného ujednání, včetně důsledků souvisejících s možným následným zrušením dotčené smlouvy. Pokud by řádně informovaný spotřebitel odmítl s daným zneužívajícím ujednáním souhlasit, stalo by se toto ujednání neúčinným.
- 30 Podle předkládajícího soudu má takový výklad za následek, že ode dne, kdy se dotčený spotřebitel rozhodne neudělit souhlas s takovým ujednáním, bez něhož dotčená smlouva nemůže nadále existovat, nebo ode dne uplynutí této přiměřené lhůty se smlouva stává definitivně neplatnou nebo, jsou-li splněny podmínky pro její zachování za použití dispozitivní úpravy, nabývá zpětně účinnosti v podobě dané touto úpravou.
- 31 V této souvislosti má uvedený soud za to, že použití tohoto výkladu vyvolává určité problémy. Kromě toho, že dotčený spotřebitel musí projevit vůli napadnout dotčená zneužívající ujednání a zahájit soudní řízení, z uvedeného výkladu jasně nevyplývá, kdy začínají běžet promlčecí lhůty. Uvedený soud se sice domnívá, že tyto lhůty lze nalézt v obecných ustanoveních polského práva, není si však jistý slučitelností těchto ustanovení se směrnicí 93/13.
- 32 Kromě toho má předkládající soud za to, že je třeba upřesnit dosah rozsudku ze dne 29. dubna 2021, Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341). V tomto ohledu předkládající soud žádá Soudní dvůr, aby objasnil, zda povinnost informovat spotřebitele o důsledcích neúčinnosti zneužívajících smluvních ujednání může mít vliv na žádosti o vrácení podané po zrušení této smlouvy. Podle předkládajícího soudu z judikatury Soudního dvora podle všeho vyplývá, že

konstatování zneužívající povahy smluvního ujednání znamená nejen to, že spotřebitel není vázán tímto ujednáním, ale také to, že má nárok na vrácení, jehož rozsah nemůže záviset na dalších prohlášeních.

- 33 Předkládající soud si klade otázku, zda má směrnice 93/13 nějaký vliv na pravidla polského práva týkající se promlčecích lhůt. V tomto ohledu daný soud uvádí, že podle polského práva se povinnost vrátit bezdůvodné obohacení stane vymahatelnou v případě, že tato povinnost nebyla splněna ihned poté, co byl dlužník dotčeného plnění vyzván k jejímu splnění, a že pokud vymahatelnost nároku závisí na určitém jednání oprávněné osoby, začíná lhůta běžet ode dne, kdy by se nárok stal vymahatelný, kdyby oprávněná osoba jednala co nejdříve. Uvedený soud upřesňuje, že to musí být chápáno v tom smyslu, že promlčecí lhůta u takového nároku začíná běžet ode dne, který není přesně definován, ale je určen uplynutím času ode dne, kdy bylo bezdůvodné plnění poskytnuto, což umožňuje zaprvé osobě, která je poskytla, vyzvat příjemce tohoto plnění k jeho vrácení, zadruhé této osobě upozornit příjemce na tuto výzvu a zatřetí příjemci plnění vrátit uvedené plnění „ihned“.
- 34 Předkládající soud si přitom klade otázku, zda je výklad těchto pravidel provedený Nejvyšším soudem (Sąd Najwyższy) v souladu s unijním právem. V tomto ohledu předkládající soud uvádí, že v souladu s tímto výkladem může promlčecí lhůta pro uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení, který prodávajícímu nebo poskytovateli svědčí z důvodu neplatnosti smlouvy související se zneužívající povahou ujednání obsaženého v této smlouvě, začít běžet až poté, co se dotyčná smlouva stala s konečnou platností neúčinnou. Tato smlouva se přitom nachází ve stavu prozatímní neúčinnosti do doby, dokud jej dotčený spotřebitel neukončí, což může kdykoli učinit buď tím, že udělí souhlas, aby byl tímto ujednáním vázán, nebo tím, že odmítne jím být vázán. Pokud jde o promlčecí lhůtu pro uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení, který tomuto spotřebiteli svědčí, posledně uvedený soud upřesňuje, že tato lhůta nemůže začít běžet před tím, než se uvedený spotřebitel dozvěděl nebo se dá rozumně předpokládat, že se musel dozvědět o zneužívající povaze uvedeného ujednání.
- 35 Podle předkládajícího soudu sice počátek běhu promlčecí lhůty pro uplatnění nároku prodávajícího nebo poskytovatele na vydání bezdůvodného obohacení závisí na aktivním jednání spotřebitele, nic to však nemění na tom, že prodávající nebo poskytovatel může být zproštěn jakékoli odpovědnosti, pokud jde o zneužívající ujednání obsažená ve smlouvě, za podmínky, že spotřebitel nepodnikne žádné kroky směřující ke zpochybnění této smlouvy a k uplatnění svých práv. Podle názoru uvedeného soudu je tento výklad v rozporu se směrnicí 93/13, neboť prodávající nebo poskytovatel, který ví, že spotřebitel může přijít o svůj nárok z důvodu promlčení, se nenechá odradit od používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, a navíc bude mít sklon nejen taková ujednání uplatňovat, ale i pokračovat v plnění těchto smluv, přičemž využije skutečnosti, že spotřebitel nemusí nutně svá práva znát a být si jich vědom.
- 36 Kromě toho si předkládající soud klade otázku, zda jsou se směrnicí 93/13 slučitelné další požadavky kladené na spotřebitele, které souvisejí s tím, že spotřebitel musí kromě jasně vymezených požadavků učinit prohlášení, že si je vědom důsledků zpochybnění dotčených zneužívajících smluvních ujednání. Pokud však spotřebitel mimosoudně požádá o vrácení, prodávající nebo poskytovatel, jemuž je taková žádost určena, si nemůže být jist, že tento spotřebitel byl řádně informován o důsledcích zrušení dotyčné smlouvy, jak vyžaduje unijní právo. Uvedený soud má patrně za to, že z takového zjištění vyplývá, že spotřebitel je povinen vedle stížnosti předložit doplňující prohlášení, a dokonce nechat tuto stížnost ověřit v rámci soudního řízení.

- 37 V tomto ohledu předkládající soud upřesňuje, že v průběhu soudního řízení může být absence takového prohlášení nahrazena splněním povinnosti soudu, jemuž byla věc předložena, informovat dotyčného spotřebitele o těchto důsledcích, a tím, že spotřebitel na své žádosti o vrácení setrvá.
- 38 Podle uvedeného soudu musí být závěr, k němuž dospěl Soudní dvůr v rozsudku ze dne 29. dubna 2021, Bank BPH (C-19/20, EU:C:2021:341) – a sice že vnitrostátnímu soudu, který konstatuje zneužívající povahu některého ujednání smlouvy uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, přísluší informovat spotřebitele o důsledcích, které může zrušení takové smlouvy vyvolat, bez ohledu na to, zda je spotřebitel zastoupen profesionálním zástupcem – vyhrazen pro takové skutečnosti, o jaké se jednalo ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, tj. když tento vnitrostátní soud přezkoumával z úřední povinnosti platnost uvedené smlouvy. Předkládající soud má za to, že široký výklad tohoto závěru by nebyl v souladu se systémem ochrany spotřebitele, který je založen na zásadě, podle níž běžně informovaný, přiměřeně pozorný a obezřetný průměrný spotřebitel požívá ochrany, avšak není „vyžadováno zvláštní ověření znalosti spotřebitele za účelem uznání, že jeho prohlášení vyvolalo předpokládané účinky“.
- 39 Podle předkládajícího soudu dále výklad přijatý Nejvyšším soudem (Sąd Najwyższy) vede rovněž k tomu, že se prodávající nebo poskytovatel dostane do prodlení s plněním až dnem, kdy nabude právní moci rozsudek, kterým je smlouva shledána neplatnou z důvodu zneužívajících ujednání, což vylučuje právo dotčeného spotřebitele na zaplacení úroků za období mezi dnem podání žádosti o vrácení a dnem nabytí právní moci tohoto rozsudku. To by podněcovalo prodávající a poskytovatele k tomu, aby v rozporu se směrnicí 93/13 takové žádosti systematicky odmítali a spoléhali na to, že na jedné straně se někteří spotřebitelé vzdají domáhání se svých práv u soudu a na druhé straně, že i kdyby někteří spotřebitelé podnikli právní kroky, dotyční prodávající a poskytovatelé by nebyli vystaveni praktickým důsledkům opožděných plateb.
- 40 Předkládající soud si rovněž klade otázku, zda by podmínění definitivní nezávaznosti smlouvy konečným rozhodnutím soudu ve sporu o zneužívající povaze ujednání této smlouvy nevedlo k významnému oslabení postavení dotyčného spotřebitele, které by mohlo ohrozit dosažení cílů směrnice 93/13.
- 41 Za předpokladu, že směrnice 93/13 nebrání tomu, aby důsledky neplatnosti smlouvy nastaly až poté, co dotyčný spotřebitel učiní prohlášení, že byl plně informován o účincích, které z této neplatnosti vyplývají, si předkládající soud klade otázku, zda tato směrnice vyžaduje, aby prodávající nebo poskytovatel, kterému je určena žádost o vrácení, byl povinen z vlastní iniciativy ověřit, zda si je dotyčný spotřebitel těchto účinků vědom.
- 42 Předkládající soud v tomto ohledu uvádí, že v polském právu počátek běhu promlčecí lhůty pro nároky prodávajícího nebo poskytovatele vyplývající z neúčinnosti smlouvy závisí na okamžiku, kdy mohl dotyčný prodávající nebo poskytovatel vyzvat dotyčného spotřebitele k vrácení dotčeného plnění. Předkládající soud má za to, že pokud se připustí, že jednostranná neúčinnost zneužívajících smluvních ujednání takové výzvě brání, vyvstává otázka, zda je na prodávajícím nebo poskytovateli, aby ověřil účinnost výzvy ke splnění, kterou vůči němu učinil spotřebitel, zejména tím, že mu poskytne vysvětlení ohledně vzájemných práv a povinností v případě zrušení smlouvy.

- 43 Pro případ, že by bylo možné, aby počátek běhu promlčecí lhůty u nároků prodávajícího nebo poskytovatele, které souvisejí s neúčinností smlouvy, závisel na jakékoli události, která nastane poté, co tento prodávající nebo poskytovatel obdržel žádost o vrácení od dotčeného spotřebitele nebo jakoukoli jinou námitku týkající se účinnosti nebo legality dotčených smluvních ujednání, uvedený soud vznáší otázku slučitelnosti takového řešení se směrnicí 93/13 s ohledem na skutečnost, že v polském právu tato lhůta začíná běžet až v okamžiku, kdy byla smlouva s konečnou platností zrušena.
- 44 Kromě toho si předkládající soud klade otázku, zda je v souladu se směrnicí 93/13 situace, kdy jsou žádosti spotřebitele o vrácení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli promlčeny nezávisle na promlčení nároků na vrácení svěřících dotčenému prodávajícímu nebo poskytovateli, jelikož by to mohlo vést k tomu, že tyto žádosti budou promlčeny před tím, než tento prodávající nebo poskytovatel uplatní své zadržovací právo, pokud jde o všechna plnění, která poskytl tomuto spotřebiteli. V takovém případě by částečné vrácení plnění poskytnutých spotřebitelem, k němuž má dojít ze strany prodávajícího nebo poskytovatele, bylo podmíněno nabídkou spotřebitele na vrácení všech plnění, která mu tento prodávající nebo poskytovatel poskytl.
- 45 Předkládající soud si klade otázku, zda by bylo v souladu se směrnicí 93/13 přípustit, že prodávající nebo poskytovatel je v prodlení nikoli od okamžiku, kdy je vyzván k vrácení bezdůvodných plnění, ale až od okamžiku, kdy je prokázáno, že se dotčený spotřebitel dozvěděl o účincích neplatnosti dotčené smlouvy a že se vzdává ochrany proti těmto účinkům. Takový výklad by měl za následek, že by spotřebitel byl zbaven svého práva na úroky z prodlení za období, které by s ohledem na délku soudního řízení mohlo trvat i několik let.
- 46 Uvedený soud informuje Soudní dvůr o tom, že podle výkladu polského práva obecně přijímaného polskými soudy vede uplatnění zadržovacího práva dlužníka k ukončení stavu prodlení. Skutečnost, že je dlužník v prodlení, je přitom podmínkou pro povinnost zaplatit úroky z prodlení. Tento výklad tak spočívá na zásadě, že dotčený dlužník je připraven plnit, ale že má právo uplatnitelné vůči svému věřiteli, které ho osvobozuje od povinnosti plnit ihned.
- 47 V rámci sporů týkajících se práv vyplývajících ze směrnice 93/13 takoví prodávající nebo poskytovatelé, jako je žalovaná v původním řízení, zpochybňují opodstatněnost nároků spotřebitelů, a nejsou tedy ochotni vrátit spotřebitelům dotčená plnění. Předkládající soud přitom vyjadřuje vážné pochybnosti o tom, zda je výklad pravidel polského práva týkajících se promlčecích lhůt, tak jak jej podávají polské soudy, slučitelný se směrnicí 93/13, jelikož tento výklad by vedl k tomu, že by prodávající nebo poskytovatelé odmítali oprávněné nároky spotřebitelů a nenesli by odpovědnost za neoprávněné použití dotčených finančních prostředků, jakož i za jejich opožděné vrácení dotčeným spotřebitelům.
- 48 Za těchto podmínek se Krajský soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je v souladu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] výklad vnitrostátního práva, podle kterého v případě, že smlouva nemůže být po odstranění [v ní obsažených] zakázaných ujednání nadále závazná, je počátek běhu promlčecí lhůty u nároků [prodávajícího nebo poskytovatele] na vrácení spojen s některou z těchto skutečností:
- a) spotřebitel uplatní vůči prodávajícímu nebo poskytovateli nárok nebo námitku z důvodu zakázané povahy smluvních ujednání nebo soud spotřebiteli oznámí, že smluvní ujednání mohou být prohlášena za zakázaná, nebo

- b) spotřebitel prohlásí, že byl plně informován o účincích (právních důsledcích) vyplývajících z toho, že smlouva nemůže být nadále závazná, včetně možnosti prodávajícího nebo poskytovatele uplatnit nároky na vrácení peněžních prostředků a o rozsahu těchto nároků, nebo
 - c) v soudním řízení je ověřeno, že spotřebitel ví (má povědomí) o účincích (právních důsledcích) vyplývajících z toho, že smlouva nemůže být nadále závazná, nebo soud spotřebitele o těchto důsledcích poučí, nebo
 - d) je vydáno konečné soudní rozhodnutí řešící spor mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem[?]
- 2) Je v souladu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] výklad vnitrostátního práva, podle kterého se v případě, že smlouva nemůže být po odstranění [v ní obsažených] zakázaných ujednání nadále závazná, nevyžaduje, aby prodávající nebo poskytovatel, vůči němuž spotřebitel vznesl nárok týkající se existence zakázaných ujednání ve smlouvě, sám podnikl kroky k ověření, zda si je spotřebitel vědom důsledků odstranění zakázaných ujednání ze smlouvy nebo toho, že smlouva nemůže být nadále závazná?
- 3) Je v souladu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] výklad vnitrostátního práva, podle kterého v případě, že smlouva nemůže být po odstranění [v ní obsažených] zakázaných ujednání nadále závazná, začíná promlčecí lhůta v případě nároků spotřebitele na vrácení běžet dříve než promlčecí lhůta v případě nároků prodávajícího nebo poskytovatele na vrácení?
- 4) Je v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] výklad vnitrostátního práva, podle kterého v případě, že smlouva nemůže být po odstranění [v ní obsažených] zakázaných ujednání nadále závazná, prodávající nebo poskytovatel může vrácení plnění přijatých od spotřebitele podmínit tím, že spotřebitel současně nabídne vrácení plnění přijatých od prodávajícího nebo poskytovatele nebo že poskytne záruku za toto vrácení, aniž by se při stanovení výše plnění, které má spotřebitel vrátit, přihlíželo k částkám, jejichž nárok na vrácení je promlčen?
- 5) Je v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] výklad vnitrostátního práva, podle kterého v případě, že smlouva nemůže být po odstranění [v ní obsažených] zakázaných ujednání nadále závazná, nemá spotřebitel v situaci, kdy prodávající nebo poskytovatel využil práva uvedeného ve čtvrté otázce, nárok na úroky [...] nebo na jejich část za období po obdržení výzvy prodávajícího nebo poskytovatele k vrácení plnění?“

K pravomoci Soudního dvora

- 49 Getin Noble Bank tvrdí, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v podstatě směřuje k tomu, aby Soudní dvůr vyložil polské právo, což do jeho pravomoci nespadá.
- 50 V tomto ohledu je třeba uvést, že argument Getin Noble Bank vychází z nesprávného předpokladu, že výkon práva členských států vymezit podmínky, za kterých se určuje zneužívající povaha ujednání obsaženého ve smlouvě a za kterých platí konkrétní právní účinky tohoto rozhodnutí, nespádají do působnosti unijního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 66).

- 51 Soudní dvůr již totiž rozhodl, že vnitrostátním právem stanovený rámec ochrany, kterou spotřebitelům zaručuje směrnice 93/13, nemůže měnit rozsah, a tudíž podstatu této ochrany, a tím dokonce zpochybnit zvýšení účinnosti uvedené ochrany přijetím jednotných pravidel o zneužívajících ujednáních, které bylo cílem normotvůrce Evropské unie, jak uvádí desátý bod odůvodnění této směrnice [rozsudek ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 60 a citovaná judikatura].
- 52 V části, v níž se argument Getin Noble Bank týká první předběžné otázky a skutečnosti, že tato otázka neupřesňuje, který z výkladů polského práva uvedených v této otázce pod písmeny a) až d) je výkladem přijatým v polském právním řádu, je třeba zaprvé uvést, že podle ustálené judikatury se sice na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí na vlastní odpovědnost a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance, nic to nemění na tom, že postup zavedený článkem 267 SFEU představuje nástroj spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad tohoto práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které mají rozhodnout. Důvodem existence žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce není vydávání konzultativních stanovisek k obecným nebo hypotetickým otázkám, ale potřeba spojená se skutečným řešením sporu. Jak vyplývá ze samotného znění článku 267 SFEU, požadované rozhodnutí o předběžné otázce musí být „nezbytné“ k tomu, aby předkládající soud mohl „vynést rozsudek“ ve věci, která mu byla předložena (usnesení ze dne 7. dubna 2022, J. P., C-521/20, EU:C:2022:293, bod 17 a citovaná judikatura).
- 53 Zadruhé v rámci řízení zavedeného článkem 267 SFEU nemá Soudní dvůr pravomoc rozhodovat o výkladu vnitrostátních právních a správních předpisů ani o souladu takových ustanovení s unijním právem. Z ustálené judikatury totiž vyplývá, že v rámci řízení o předběžné otázce podle článku 267 SFEU může Soudní dvůr vykládat unijní právo pouze v mezích pravomocí svěřených Unii (usnesení ze dne 10. ledna 2022, Anatecor, C-400/21, EU:C:2022:30, bod 13 a citovaná judikatura).
- 54 Je však na Soudním dvoru, aby v případě nesprávně formulovaných otázek nebo otázek, které přesahují rámec funkcí, jež mu byly svěřeny článkem 267 SFEU, ze všech informací poskytnutých vnitrostátním soudem, a zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vybral prvky unijního práva, které vyžadují výklad s ohledem na předmět sporu (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 10. ledna 2022, Anatecor, C-400/21, EU:C:2022:30, bod 15 a citovaná judikatura).
- 55 V projednávané věci ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) ve svém usnesení ze dne 7. května 2021 přijal výklad polského práva, podle kterého promlčecí lhůta pro nároky prodávajících nebo poskytovatelů vyplývající z neplatnosti smlouvy o hypotečním úvěru obsahující zneužívající ujednání začíná běžet až od okamžiku, kdy se tato smlouva stane s konečnou platností neúčinnou nebo kdy se rozsudek konstatující neplatnost uvedené smlouvy stane konečným.
- 56 Předkládající soud dále s ohledem na své pochybnosti o souladu tohoto výkladu vnitrostátního práva se směrnicí 93/13, pokud jde o počátek běhu promlčecí lhůty pro nároky na vrácení vyplývající z neplatnosti smlouvy způsobené v ní obsaženými zneužívajícími ujednáními, nežádá Soudní dvůr, aby sám vyložil vnitrostátní právo, ale uvádí různé možné počátky běhu této lhůty a táže se Soudního dvora v podstatě na to, zda musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 vykládány v tom smyslu, že takovým možnostem brání, či nikoliv.

- 57 Nelze tudíž mít za to, že se první otázka týká výkladu polského práva, a z tohoto důvodu musí být argument Getin Noble Bank vycházející z nedostatku pravomoci Soudního dvora odmítnut.
- 58 Z výše uvedeného vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

K předběžným otázkám

K první a druhé otázce

- 59 Podstatou první a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve světle zásady efektivity vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého po zrušení smlouvy o hypotečním úvěru mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem z důvodu zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě začíná promlčecí lhůta pro nároky tohoto prodávajícího nebo poskytovatele vyplývající z neplatnosti uvedené smlouvy běžet až ode dne, kdy se tato smlouva stane s konečnou platností neúčinnou, zatímco promlčecí lhůta pro nároky tohoto spotřebitele vyplývající z neplatnosti téže smlouvy začíná běžet ode dne, kdy se tento spotřebitel dozvěděl nebo se dá rozumně předpokládat, že se musel dozvědět o zneužívající povaze ujednání způsobující tuto neplatnost.
- 60 Zaprvé je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že neexistuje-li zvláštní unijní právní úprava v dané oblasti, řídí se způsoby ochrany spotřebitele stanovené ve směrnici 93/13 na základě zásady procesní autonomie členských států jejich vnitrostátním právním řádem. Tyto způsoby ochrany však nesmí být méně příznivé než ty, jimiž se řídí obdobné situace vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), ani nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) [rozsudek ze dne 8. září 2022, D. B. P. a další (Hypoteční úvěr v cizích měnách), C-80/21 až C-82/21, EU:C:2022:646, bod 86 a citovaná judikatura].
- 61 Pokud jde zadruhé o zásadu efektivity, je třeba uvést, že každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, je třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například ochranu práva na procesní obranu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení [rozsudek ze dne 8. září 2022, D. B. P. a další (Hypoteční úvěr v cizích měnách), C-80/21 až C-82/21, EU:C:2022:646, bod 87 a citovaná judikatura].
- 62 Konečně zatřetí Soudní dvůr uvedl, že povinnost členských států zajistit účinnost práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, s sebou nese zejména pro práva vyplývající ze směrnice 93/13 požadavek účinné soudní ochrany zakotvený rovněž v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, který platí mimo jiné při stanovení procesních podmínek týkajících se žalob založených na takových právech [rozsudek ze dne 8. září 2022, D. B. P. a další (Hypoteční úvěr v cizích měnách), C-80/21 až C-82/21, EU:C:2022:646, bod 88 a citovaná judikatura].

- 63 V projednávané věci se první a třetí otázka konkrétně týkají případné asymetrie v právních prostředcích stanovených polským právem na jedné straně pro prodávající nebo poskytovatele a na druhé straně pro spotřebitele, pokud jde o počátek běhu promlčecí lhůty u nároků na vrácení v důsledku neplatnosti smlouvy způsobené v ní obsaženými zneužívajícími ujednáními.
- 64 V tomto ohledu měl Soudní dvůr ve věci, jež se týkala stanovení časového omezení pravomoci soudu upustit z úřední povinnosti nebo v návaznosti na námitku spotřebitele od použití zneužívajícího ujednání, za to, že stanovení takového omezení může narušit účinnost ochrany stanovené v člancích 6 a 7 směrnice 93/13, neboť k tomu, aby byli spotřebitelé zbaveni této ochrany, by stačilo, aby prodávající nebo poskytovatelé vyčkali uplynutí lhůty stanovené vnitrostátním zákonodárcem, v níž se lze domáhat plnění zneužívajících ujednání, která by pak nadále ve smlouvách používali (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, bod 35).
- 65 Stejným způsobem uvažovala v podstatě generální advokátka J. Kokott v bodech 63 až 67 svého stanoviska ve věcech Cofidis a OPR-Finance (C-616/18 a C-679/18, EU:C:2019:975), jež se týkaly výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66), když konstatovala, že rozdílné vnitrostátní promlčecí lhůty stanovené pro prodávající nebo poskytovatele a pro spotřebitele vytvářejí asymetrii v právních prostředcích, která může narušit účinnost ochrany stanovené touto směrnicí.
- 66 Situace, kdy lhůta pro promlčení nároků spotřebitele vyplývajících z neplatnosti smlouvy o hypotečním úvěru začíná běžet přede dnem, kdy soud rozhodne o definitivní neúčinnosti této smlouvy, ačkoli tato lhůta neuplyne dříve, než se spotřebitel dozvěděl nebo se dá rozumně předpokládat, že se mohl dozvědět o svých právech, zatímco promlčecí lhůta stanovená pro odpovídající nároky prodávajícího nebo poskytovatele začíná běžet ode dne, kdy soud tuto definitivní neúčinnost konstatuje, obsahuje asymetrii, která může narušit ochranu uvedeného spotřebitele zaručenou směrnicí 93/13.
- 67 V tomto ohledu je třeba připomenout, že smlouvy o hypotečním úvěru jsou obecně plněny po dlouhá období, takže i šestiletá nebo desetiletá promlčecí lhůta použitelná u nároků spotřebitelů na vrácení se může za určitých podmínek jevit jako neslučitelná se zásadou efektivity [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. září 2022, D. B. P. a další (Hypoteční úvěr v cizích měnách), C-80/21 až C-82/21, EU:C:2022:646, bod 100].
- 68 Dále je třeba uvést, že spotřebitel má právo uplatnit práva, která pro něj vyplývají ze směrnice 93/13, jak před soudem, tak jako v projednávaném případě mimosoudní cestou, aby případně mohl napravit zneužívající povahu ujednání tím, že jej smluvní cestou změní (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. dubna 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, bod 49), aniž by toto právo bylo omezeno vnitrostátním právem.
- 69 Z bodu 29 tohoto rozsudku tak vyplývá, že podle výkladu polského práva, který podal Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) ve svém usnesení ze dne 7. května 2021, může spotřebitel v případě, že je plně informován o právních důsledcích definitivní neúčinnosti zneužívajícího ujednání, udělit nebo odmítnout udělit souhlas s tímto ujednáním jak v rámci soudního řízení, tak v rámci mimosoudního řízení.

- 70 Vzhledem k tomu, že nelze vyloučit – což však přísluší ověřit předkládajícímu soudu – že polské právo považuje spotřebitele, který podává mimosoudní stížnost, za spotřebitele, který si je vědom svých práv vyplývajících ze směrnice 93/13, je-li tato stížnost doprovázena výslovným prohlášením, podle něhož obdržel úplné informace o důsledcích případné neplatnosti dotyčné smlouvy, není vyloučeno riziko, že promlčecí lhůta pro nároky spotřebitele vyplývající z neplatnosti smlouvy o hypotečním úvěru uplyne ještě předtím, než začne běžet lhůta stanovená pro odpovídající nároky dotyčného prodávajícího nebo poskytovatele.
- 71 Kromě toho podle informací poskytnutých předkládajícím soudem uvedených v bodě 39 tohoto rozsudku by výklad polského práva provedený Nejvyšším soudem (Sąd Najwyższy) v jeho usnesení ze dne 7. května 2021, který znamená, že promlčecí lhůta pro nároky prodávajícího nebo poskytovatele začíná běžet až ode dne, kdy rozsudek konstatující neplatnost dotčené smlouvy o hypotečním úvěru nabude právní moci, měl rovněž za následek, že je tento prodávající nebo poskytovatel v prodlení s plněním této smlouvy až od tohoto dne. Dotyčný spotřebitel by tudíž v případě, že by jeho nároky na vrácení nebyly promlčeny, nemohl získat úroky z prodlení ode dne, kdy požádal o vrácení částek uhrazených na základě zneužívajících ujednání obsažených v uvedené smlouvě, což by uvedeného prodávajícího nebo poskytovatele v rozporu se směrnicí 93/13 podněcovalo k systematickému odmítání takových nároků.
- 72 Taková asymetrie v právních prostředcích, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, může podněcovat prodávajícího nebo poskytovatele k tomu, aby po podání mimosoudní stížnosti spotřebitele zůstal nečinný nebo prodlužoval mimosoudní fázi tím, že bude protahovat vyjednávání, aby tak uplynula promlčecí lhůta pro nároky spotřebitele, a to tím spíše že zaprvé lhůta pro promlčení jeho vlastních nároků by začala běžet až ode dne, kdy soud konstatuje definitivní neúčinnost dotčené smlouvy o hypotečním úvěru, a že zadruhé by délka mimosoudní fáze neměla vliv na úroky náležející spotřebiteli.
- 73 Taková asymetrie tedy může být na prvním místě v rozporu se zásadou efektivity uvedenou v bodech 60 a 61 tohoto rozsudku, podle níž podmínky uplatňování ochrany spotřebitele stanovené směrnicí 93/13 nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem.
- 74 Na druhém a posledním místě může taková asymetrie odporovat odrazujícím účinku, který se má podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 7 odst. 1 této směrnice pojit k rozhodnutím o zneužívající povaze ujednání obsažených ve smlouvách uzavřených prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 58 a citovaná judikatura].
- 75 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první a třetí otázku odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být ve světle zásady efektivity vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého po zrušení smlouvy o hypotečním úvěru mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem z důvodu zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě začíná promlčecí lhůta pro nároky tohoto prodávajícího nebo poskytovatele vyplývající z neplatnosti uvedené smlouvy běžet až ode dne, kdy se tato smlouva stane s konečnou platností neúčinnou, zatímco promlčecí lhůta pro nároky tohoto spotřebitele vyplývající z neplatnosti téže smlouvy začíná běžet ode dne, kdy se tento spotřebitel dozvěděl nebo se dá rozumně předpokládat, že se musel dozvědět o zneužívající povaze ujednání způsobující tuto neplatnost.

K druhé otázce

- 76 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého prodávající nebo poskytovatel, který uzavřel smlouvu o hypotečním úvěru se spotřebitelem, nemá povinnost ověřovat, zda si je spotřebitel vědom účinků zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě nebo nemožnosti, aby smlouva zůstala závazná, pokud by tato ujednání byla zrušena.
- 77 Zprv je třeba připomenout, že vnitrostátní soud, kterému byl předložen spor týkající se směrnice 93/13, má povinnost posoudit zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti této směrnice z úřední povinnosti, a odstranit tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 52 a citovaná judikatura).
- 78 K zajištění ochrany zamýšlené uvedenou směrnicí může být nerovné postavení existující mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem narovnáno pouze pozitivním zásahem, který je vnější ve vztahu k samotným smluvním stranám, ze strany vnitrostátního soudu rozhodujícího o takových sporech (rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 53 a citovaná judikatura).
- 79 Soudní dvůr sice rozhodl, že systém stanovený směrnicí 93/13 nemůže bránit tomu, aby smluvní strany napravily zneužívající povahu některého z ujednání smlouvy tím, že je smluvní cestou změny, pokud vzdání se práva spotřebitele dovolávat se zneužívající povahy tohoto ujednání vyplývá z jeho svobodného a vědomého souhlasu a pokud nové pozměňující ujednání není samo o sobě zneužívající, nic to však nemění na tom, že jak takové vzdání se práva, tak zneužívající povaha nového pozměňujícího ujednání mohou být předmětem nového sporu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. dubna 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, body 49 až 51).
- 80 Ačkoli je tedy povinností úvěrových institucí uspořádat si svou činnost v souladu se směrnicí 93/13 [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. června 2023, Bank M. (Důsledky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478, bod 83], nic to nemění na tom, že úvěrová instituce není povinna ověřovat, zda spotřebitel, s nímž uzavřela smlouvu o hypotečním úvěru, si byl vědom účinků zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě.
- 81 V důsledku toho je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého prodávající nebo poskytovatel, který uzavřel smlouvu o hypotečním úvěru se spotřebitelem, nemá povinnost ověřovat, zda si je spotřebitel vědom účinků zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě nebo nemožnosti, aby smlouva zůstala závazná, pokud by tato ujednání byla zrušena.

Ke čtvrté otázce

- 82 S ohledem na odpověď na první a třetí otázku není namístě odpovídat na čtvrtou otázku, položenou pro případ, že by směrnice 93/13 nebránila tomu, aby nároky spotřebitele na vrácení byly promlčeny nezávisle na promlčení nároků prodávajícího nebo poskytovatele.

K páté otázce

- 83 Podstatou páté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve světle zásady efektivit vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého v případě, že smlouva o hypotečním úvěru uzavřená prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem již nemůže po zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě zůstat závaznou, se tento prodávající nebo poskytovatel může dovolávat zadržovacího práva, které mu umožňuje podmínit vrácení plnění, která obdržel od tohoto spotřebitele, tím, že uvedený spotřebitel předloží nabídku na vrácení plnění, která sám obdržel od uvedeného prodávajícího nebo poskytovatele, nebo záruku týkající se vrácení posledně uvedených plnění, pokud uplatnění tohoto zadržovacího práva daným prodávajícím nebo poskytovatelem má za následek ztrátu nároku daného spotřebitele na úroky z prodlení od uplynutí lhůty poskytnuté dotyčným prodávajícím nebo poskytovateli k plnění poté, co obdržel výzvu k vrácení plnění, která mu byla uhrazena na základě uvedené smlouvy.
- 84 Z předkládacího rozhodnutí podle všeho vyplývá, že v souladu se soudním výkladem polského práva končí v případě neplatnosti smlouvy stav prodlení jedné smluvní strany tím, že tato smluvní strana uplatní právo na zadržení plnění, které dluží druhé smluvní straně, dokud tato druhá strana buď nenabídne plnění, nebo neposkytne záruku na plnění, které sama dluží, takže nebyť výkladu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) v usnesení ze dne 7. května 2021 náležely by spotřebiteli úroky z prodlení od uplynutí lhůty poskytnuté prodávajícím nebo poskytovateli k plnění poté, co obdržel od spotřebitele žádost v tomto smyslu, až do doby, kdy byla uplatněna námitka zadržení.
- 85 Vzhledem k tomu, že podle vysvětlení předkládajícího soudu z tohoto usnesení vyplývá, že prodávající nebo poskytovatel není v prodlení s plněním předtím, než se dotyčná smlouva o hypotečním úvěru stane s konečnou platností neúčinnou, ztrácí spotřebitel nárok na všechny úroky z prodlení nebo na jejich část, čímž se dále zhoršuje jeho právní a finanční postavení.
- 86 Efektivita ochrany, kterou spotřebitelům přiznává směrnice 93/13, by přitom byla ohrožena, kdyby byli spotřebitelé při uplatňování práv, která pro ně vyplývají z této směrnice, vystaveni riziku, že neobdrží úroky z prodlení z částek, které jim mají být vráceny z důvodu neplatnosti takové smlouvy, od uplynutí lhůty poskytnuté prodávajícím nebo poskytovateli k plnění poté, co obdržel výzvu k vrácení těchto částek.
- 87 Na pátou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být ve světle zásady efektivit vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého v případě, že smlouva o hypotečním úvěru uzavřená prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem již nemůže po zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě zůstat závaznou, může tento prodávající nebo poskytovatel dovolávat zadržovacího práva, které mu umožňuje podmínit vrácení plnění, která obdržel od tohoto spotřebitele, tím, že uvedený spotřebitel předloží nabídku na vrácení plnění, která sám obdržel od uvedeného prodávajícího nebo poskytovatele, nebo záruku týkající se vrácení posledně uvedených plnění, pokud uplatnění tohoto zadržovacího práva daným prodávajícím nebo poskytovatelem má za následek ztrátu nároku daného spotřebitele na úroky z prodlení od uplynutí lhůty poskytnuté dotyčným prodávajícím nebo poskytovateli k plnění poté, co obdržel výzvu k vrácení plnění, která mu byla uhrazena na základě uvedené smlouvy.

K nákladům řízení

- 88 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách

musí být ve světle zásady efektivity vykládány v tom smyslu, že

brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého po zrušení smlouvy o hypotečním úvěru mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem z důvodu zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě začíná promlčecí lhůta pro nároky tohoto prodávajícího nebo poskytovatele vyplývající z neplatnosti uvedené smlouvy běžet až ode dne, kdy se tato smlouva stane s konečnou platností neúčinnou, zatímco promlčecí lhůta pro nároky tohoto spotřebitele vyplývající z neplatnosti téže smlouvy začíná běžet ode dne, kdy se tento spotřebitel dozvěděl nebo se dá rozumně předpokládat, že se musel dozvědět o zneužívající povaze ujednání způsobující tuto neplatnost.

- 2) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13

musí být vykládány v tom smyslu, že

nebrání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého prodávající nebo poskytovatel, který uzavřel smlouvu o hypotečním úvěru se spotřebitelem, nemá povinnost ověřovat, zda si je spotřebitel vědom účinků zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě nebo nemožnosti, aby smlouva zůstala závazná, pokud by tato ujednání byla zrušena.

- 3) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13

musí být ve světle zásady efektivity vykládány v tom smyslu, že

brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle se kterého v případě, že smlouva o hypotečním úvěru uzavřená prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem již nemůže po zrušení zneužívajících ujednání obsažených v této smlouvě zůstat závaznou, může tento prodávající nebo poskytovatel dovolávat zadržovacího práva, které mu umožňuje podmínit vrácení plnění, která obdržel od tohoto spotřebitele, tím, že uvedený spotřebitel předloží nabídku na vrácení plnění, která sám obdržel od uvedeného prodávajícího nebo poskytovatele, nebo záruku týkající se vrácení posledně uvedených plnění, pokud uplatnění tohoto zadržovacího práva daným prodávajícím nebo poskytovatelem má za následek ztrátu nároku daného spotřebitele na úroky z prodlení od uplynutí lhůty poskytnuté dotyčnému prodávajícímu nebo poskytovateli k plnění poté, co obdržel výzvu k vrácení plnění, která mu byla uhrazena na základě uvedené smlouvy.

Podpisy

ⁱ Bod 53 tohoto znění byl po jeho prvním on-line zpřístupnění předmětem jazykové úpravy.